

Европската унија е изградена врз темелите на регионалната соработка. Искуството на нејзините членки е дека политичкото разбирање и економскиот и социјалниот напредок зависат од блиската соработка со соседните држави. Државите вклучени во Процесот на стабилизација и асоцијација мораат да покажат дека имаат волја и дека се способни позитивно да соработуваат со своите соседи. Оттаму соработката е клучен фактор. Европската унија спроведе неколку проекти и иницијативи за натамошен развој на соработката меѓу државите во т.н. Западен Балкан. Спогодбите за стабилизација и асоцијација бараат од секој потписник да склучи била-

терална конвенција за регионална соработка со другите потписници, за да се поддржи создавањето врски меѓу партнерите на Процесот на стабилизација и асоцијација. Исто така, се разви мрежа на договори за слободна трговија меѓу државите од Процесот на стабилизација и асоцијација и пошироко. Веднаш по осамостојувањето Република Македонија безрезервно го прифати процесот за европска интеграција, како единствена стратешка цел и перспектива за земјата. Процесот на стабилизација и асоцијација беше нашиот пат кон полноправно членство во Европската унија. Владата на Република Македонија исклучително сериозно почна со имплементацијата на

и трговската соработка меѓу соседните земји, да се зголемат инвестициите и развојот, вработувањата. Нормално сега треба да се проанализира зошто Загреб и Скопје имаат различни погледи кон ова прашање кога и двете земји се близу до ЕУ, споредено со другите. Пред сè, разликата е во фактот дека развојот на хрватското стопанство и економија се на далеку повисоко ниво од нашето, степенот на инвестициониот циклус во Хрватска расте, а минатата година Македонија заврши на дното на списокот по странски инвестиции. Поради тоа на Македонија ѝ е потребен овој проект од Европската комисија. Хрватска, пак, со своите показатели има и право да се

СЛЕПОТО ЦРЕВО НА ЕВРОПА

Европската комисија реши на Западен Балкан да му даде друг статус, да му предложи нов проект од кој очекува поголеми економски резултати. Но, обидот да се натераат земјите од поранешна Југославија на меѓусебна слободна трговска соработка многумина го сфатија како потег кој има цел да ги претопа малите балкански земји во една шарена економска унија, која во пакет ќе може и ќе мора да аплицира пред телата на Унијата во Брисел. Хрватска тоа го гледа како уназадување на нејзините постигнати резултати на индивидуално пристапување кон ЕУ и воопшто не сака да разговара на таа тема. Македонските раководители, пак, тоа го видаа како шанса да се поттикне економската и трговската соработка меѓу соседните земји, да се зголемат инвестициите и развојот, вработувањата.

Пишува: Мишко ТАЛЕСКИ

времената спогодба за трговски односи со ЕУ. Европската комисија усвои шестгодишна стратегија и определи регионален буџет од 4,65 милијарди евра поврзан со Процесот на стабилизација и асоцијација. Главнината од средствата одеше во секоја од државите, а околу 10 отсто од Буџетот беше насочен кон поддршката на регионалната соработка, вклучувајќи ја и борбата против прекуграничниот криминал, стимулацијата на меѓурегионалната трговија, зајакнувањето на институциите, поддршката на граѓанското општество и подготвувањето ново законодавство кое ќе го унапредува регионот. Годишните наназад сите овие активности беа делумно исполнети и реализирани.

НОВ СТАТУС ЗА ЗАПАДЕН БАЛКАН

Веројатно тоа и беше причината што Европската комисија реши на Западен Балкан да му даде друг статус, да му предложи нов проект од кој очекува поголеми економски резултати. Арно ама, обидот да се натераат земјите од поранешна Југославија на меѓусебна слободна трговска соработка многумина го сфатија како потег кој има цел да ги претопа малите балкански земји во една шарена економска унија, која во пакет ќе може и ќе мора да аплицира пред телата на Унијата во Брисел. Хрватска тоа го гледа како уназадување на нејзините постигнати резултати на индивидуално пристапување кон ЕУ и воопшто не сака да разговара на таа тема. Македонските раководители, пак, тоа го видаа како шанса да се поттикне економската

противи. Србија и Црна Гора се во една т.н. пат позиција. Сè уште не знаат во кој вагон од возот да седнат. Официјален Белград е преокупиран со прашањата за Косово и за Хаг, случајот Младиќ, прашања кои не умее со години да ги реши. Како и да е, Балканот е поделен по оваа проблематика. Тоа е по малку симптоматично, зошто Европската комисија го нуди овој пакет на стартот на преговорите за статусот на Косово. Се плаши од нова дестабилизација, па повикува на нова кооперативност или нешто друго е во прашање? Едно е сигурно, ниту една одлука од Брисел не е случајна. Така и оваа. Порано или подоцна, на ваков или на онаков начин, земјите од Западен Балкан ќе мора да ја прифатат. Ќе бидат принудени на тоа. Без пардон. Ова сега е тест-балон од големите европски сили, кои го испитуваат пулсот на регионалните влади. И ништо не приговараат, ниту на позитивните одгласи од Скопје, ниту на негативните од Загреб. Воопшто, не го притискаат ниту Белград да се изјасни. Интересно. Стравот на одредени влади во регионот дека ваквиот потег ќе изроди нова југословенска федерација или конфедерација, европските претставници го демантираат со тезата дека создавањето зона на слободна трговија не влијае врз индивидуалните односи на овие држави со ЕУ, бидејќи тие односи се градат на билатерално ниво низ спогодбите на стабилизација и асоцијација или низ пристапните преговори. Но, зошто балканските земји сè уште се скептични на ваквите европски понуди? Зошто уште постои меѓусебна недоверба и скептицизам? Западниот Балкан, односно просторот на поранешна Југославија, без Словенија плус Албанија, во последниве 15 години мина низ страшни трауми. Крвавото распаѓање на поранешната југословенска федерација, воените судири, огромните чо-

На Македонија ѝ е потребен овој проект. Хрватска, пак, има право да се противи. Србија и Црна Гора се во една т.н. пат позиција. Како и да е, за ова Балканот е поделен. По малку е симптоматично зошто Европската комисија го нуди овој пакет на

стартот на преговорите за статусот на Косово. Се плаши од нова дестабилизација, па повикува на нова кооперативност или нешто друго е во прашање? Едно е сигурно, ниту една одлука од Брисел не е случајна. Така и оваа. Порано или подоцна, Западен Балкан ќе мора да ја прифати, ќе биде принуден. Ова е тест-балон од големите европски сили, кои го испитуваат пулсот на регионалните влади. И ништо не приговараат, не притискаат. Интересно. Зошто балканските земји сè уште се скептични на ваквите европски понуди? Зошто уште постои меѓусебна недоверба и скептицизам? Крвавото распаѓање на југословенската федерација, воените судири, човечките жртви, разурнувањата и уништувањето предизвикаа страотни и долгорочни последици.

ЗОШТО ГОЛЕМИТЕ ОД ЕВРОПА ПОВТОРНО НЕ "ПАКУВААТ"?

вечки жртви, разурнувањата и уништувањето на економскиот потенцијал предизвикаа страотни и долгорочни последици.

Беше уништен животот на неколку генерации млади луѓе, а целиот регион се врати назад со години, можеби и со децении. Оттука произлегува ваквата реакција на дел од балканските земји.

Нетрпеливоста меѓу Белград и Загреб, лошите односи меѓу Белград и Приштина се само дел од проблемите кои оневозможуваат поврзување како што посакува Европа. Но, сепак работите мора да се движат, неопходните реформи мора да се спроведуваат, европските стандарди мора да се исполнуваат. Република Македонија дефинитивно зад себе го остави времето кога по конфликтот во 2001 година напорно работеше на свое целосно безбедносно и политичко стабилизирање. Најдобрата потврда за изминатите постигнувања ја доби на крајот на минатата година кога пристигна позитивното мислење од Европската комисија за нашата кандидатура за членство во Европската унија. Дали Македонија ќе добие или ќе изгуби со прифаќањето на новиот предлог-проект од Комисијата во Брисел? Првите две дами

на македонската политичка сцена, Митрева и Шекеринска, ја убедуваа домашната јавност во најпозитивни резултати. Благодети во секој случај.

ИМАМЕ ЛИ ЕВРОПСКА ШАНСА?

Неспорно е дека на Балканот му треба нова иницијатива. Денешните околности се далеку поразлични отколку минатите години. Состојбата статус кво ја надмина својата корисност. Банални се веќе прашањата од типот: Што треба да се направи на Балканот? Ако по 15 години Европа сè уште не знае што му треба на овој регион, тогаш таа воопшто не е способна да ги решава сопствените проблеми, па оттука многу не изненадуваат проблемите кои се појавуваат меѓу земјите-членки на ЕУ. Европа сè уште не еволуирала доволно. Потребна е комплетна политика за балканскиот регион, која ќе напредува за да може да фати чекор со остатокот на континентот. Отсуството на насилство на Полуостровот убеди многу европски политичари дека сегашната статус кво состојба треба да се задржи. Но, како минува времето така Брисел увидува дека балонот само се надувува и се чека кога ќе пукне.

Навлеговме во најделикатната фаза во борбата за мирен и просперитетен Балкан. Ако ЕУ не усвои стратегија за прием, која ќе ги опфати сите балкански земји како членки во наредните години, тогаш регионот ќе се претвори во црна дупка, во кој ќе царуваат криминалот и шверцот, како на Косово, така и во Босна, Србија, Македонија и во Албанија. Неспорно е дека Балканот како што денес е обликуван има слаба иднина. Во него има два протектората кои немаат изгледни шанси во блиска иднина да не бидат зависни од воено и од цивилно присуство на меѓународната заедница. Светските дипломати бараат брзи резултати и од најсериозните проблеми. Тоа е неизводливо. Истите тие дипломати со ништо не придонесуваат да дојде до закрепнување на малите балкански општества. Се наметнуваат само реформски зафати, а при тоа не се понудуваат алтернативи како компензација за рестрикциите кои се прават на сметка на народите. Европа со тоа покажува дека се обидува да владее неоколонијално со овие простори. Со тоа се охрабрува економското и социјалното незадоволство. Тоа е денешната статус кво позиција од која Европа не излегува. Затоа во речиси сите балкански држави опаѓа интересот на електоратот како за владејачките, така и за опозиционите партии. Регионот не може да постигне напредок и развој надвор од процесите на европската интеграција. Тоа е факт. Но, Европа мора да најде побрз и побезболан начин да го вгради Полуостровот во сопствените рамки. Европа по малку е контрадикторна во своите ставови кога ги израмнува индивидуалниот со регионалниот пристап во решавањето на балканските проблеми. Најновата иницијатива за слободна трговија и царинска унија меѓу балканските општества е само уште еден знак на слабоста на старата дама. Западнобалканската унија би била мини ЕУ, која ќе има специјални односи со Брисел, но не и вистински како што посакуваат Македонија, Хрватска, Србија и Црна Гора. Можеби тоа е преодно решение за доближување до Унијата, за подобрување на економските потенцијали како еден од сложените пакети критериуми кои се поставуваат од таму. Новиот регионален пристап за кој се залага Комисијата е нов обид, по кој знае кој пат, да се воведат иницијативите кои или недостасуваат или се практично неспроведливи. На Балканот има мали и неатрактивни пазари. Нивната економска одржливост зависи од создавањето заедничка економска и трговска област, која ќе ги привлече странските инвеститори. Но, тој процес тешко ќе биде спроведлив, пред сè, поради немањето консензус по тие прашања од сите балкански држави. Дел од нив се за, дел се против. И по најновиот предлог на Европската комисија Балканот остана слепото црево на Европа.